

Əlimusayev Emin Nazim oğlu,

Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin Əmək və ekologiya hüququ kafedrasının doktorantı

E-mail: eminalimusayev@gmail.com

ORCID ID: 0009-0001-2300-0690

UOT 349.6

DOI: <https://doi.org/10.30546/2218-9130.003.2025.1345>

YAŞIL DÜNYA ÜÇÜN KARBON QIYMƏTQOYMA: QANUNVERİCİLİYİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ PERSPEKTİVLƏRİ

Açar sözlər: ekologiya, yaşıl dünya, karbon qiymətqoyma, karbon vergiləri, qanunvericilik, normayaratma.

Ключевые слова: экология, зеленый мир, цены на углерод, налоги на углерод, законодательство, законотворчество.

Keywords: environment, green world, carbon pricing, carbon taxes, legislation, lawmaking.

Giriş

Yaşıl gələcəyə nail olmaq üçün ekoloji problemlərin düzgün müəyyən edilməsi və onlar üçün effektiv tənzimləmənin həyata keçirilməsi zəruridir. Yaşılıqların sayının azalması, təbii ehtiyatların tükənməsi, təbiətin çirkləndirilməsi və iqlim dəyişikliyi kimi problemlər nəinki yalnız bəşəriyyətə iqtisadi zərər vurur, eyni zamanda onun gələcək varlığını sual altında qoyur. Belə ki, bir sıra araşdırmalar yaxın keçmişdə ölkəmizin 30 faizdən çox ərazisinin meşələrlə örtüldüyü halda, hazırda bu göstəricinin 3 dəfədən çox azaldığını göstərir [4, s. 19]. Əlavə olaraq hesablamalara əsasən, dünya üzrə 2100-cü ilədək dəniz səviyyəsinin artması səbəbindən baş verən sahil daşqınlarına görə itkilərin global ÜDM-in 4%-nə bərabər olma-

sı [5, s. 16], 2050-ci ilədək isə yanğınlarla görə zərər çəkmiş ərazilərin 2000-ci illə müqayisədə 19% artması proqnozlaşdırılır [6]. Bu səbəbdən, artıq bir neçə on illikdən çoxdur ki, dövlətlər effektiv ekoloji tənzimləmə metodları yaratmış və bu metodları öz qanunvericilik sistemlərinə inteqrasiya etmişlər.

Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində qabaqcıl dövlətlərin təcrübələrinə nəzər yetirdikdə, bir çox hallarda sərt imperativ qadağalarla yanaşı, bazar münasibətlərinin iştirakçılarının bazar davranışlarını könüllü əsaslarla dəyişdirməyə yönəlmiş iqtisadi tənzimləmə metodlarının da tətbiqinə geniş yer verildiyini müşahidə etmək olar. Hətta bir çox hallarda, ekoloji tənzimləmə zamanı iqtisadi vasitələr daha effektiv və az xərc tələb edən tənzimləmə üsulu kimi qiymətləndirilir [7, s. 2]. Belə ki, bir çox hallarda dövlətlər iqtisadi tənzimləmə metodları tətbiq etməklə təbiəti çirkləndirməyi iqtisadi baxımdan daha səmərəsiz etməklə bazar iştirakçılarının davranış vərdişlərini dəyişir və onlarda ətraf mühitə az zərər vurmaq stimulu yaradırlar. Belə tənzimləmə üsullarından biri də məhz karbon qiymətqoyma metodudur.

Karbon qiymətqoyma dedikdə ətraf mühitə emissiya olunan karbon dioksidin (CO₂) üzərinə xüsusi rüsum tətbiq etməklə təbiətə karbon qazı-

nın buraxılmasını iqtisadi baxımdan daha baha etmək yolu ilə bazar münasibətlərinin iştirakçılarını karbon emissiyasını azaltmağa stimullaşdıran vasitə başa düşülür. Dünya Bankının 2024-cü il üzrə məlumatına əsasən dünyada 75 karbon qiymətdə qoyma sxemi mövcuddur [8, s. 9]. Bununla yanaşı, dünyada karbon qiymətdə qoyma mexanizmlərinin tətbiqi getdikcə artmaqdadır. Xüsusilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Paris Sazişi (bundan sonra – Paris Sazişi) kimi bir sıra beynəlxalq razılaşmalar da bu mexanizmlərin tətbiqini stimullaşdırır.

Karbon qiymətdə qoyma, bu sahədə dünya təcrübəsi

Ötən əsrin sonlarından etibarən ekoloji problemlərin kəskinləşməsi dövlətləri öz ekoloji konsepsiyalarını yenidən işləməyə vadar etmiş, xüsusilə beynəlxalq arenada bir sıra konvensiyaların qəbul edilməsi bu prosesi daha da sürətləndirmişdir. Bu dövrdən etibarən artıq bir çox dövlətlər yeni ekoloji tənzimləmə metodlarının tətbiqinə başlamışlar. Xüsusilə sənayeləşmiş dövlətlər tərəfindən istixana qazlarının atmosfərə buraxılmasının iqlim dəyişikliklərinə səbəb olması fonunda bu məsələyə xüsusi diqqət ayrılmış və Paris Sazişi kimi qəbul edilmiş bir sıra beynəlxalq hüquqi sənədlərdə ətraf mühitə karbon emissiyasının azaldılması istiqamətində işlərin görülməsi öz əksini tapmışdır. Bu zəmində hazırlanmış əsas konsepsiyalardan biri məhz karbon qiymətdə qoyma mexanizmləridir.

Hazırda dünya təcrübəsində karbon qiymətdə qoyma mexanizmlərinin əsas 2 növü fərqləndirilir:

- Emissiya ticarəti sistemi (*“Cap-and-Trade System”* və ya *“Emissions Trading System”*);
- Karbon vergiləri (*“Carbon Tax”*).

Emissiya ticarəti sistemi dövlətlər tərəfindən atmosfərə buraxılmasına icazə verilən karbon qazının həddinin müəyyən edilməsi və bu icazələrin ticarətinə yol verilməsinə əsaslanır. Bu, bir neçə

üsulla həyata keçirilə bilər. Məsələn, dövlətlər atmosfərə emissiya edilməsinə yol verilən istixana qazlarının yuxarı həddini müəyyən edən icazələri hərrac yolu ilə təsərrüfat subyektlərinə sata bilərlər. Beləliklə, təsərrüfat subyektləri dövlətdən ödəniş qarşılığında aldıkları icazədə yol verilən həddə karbon qazını emissiya edirlər. Əgər icazədə yol verilən həddən daha az karbon emissiya etmişlərsə, bu halda artıq qalmış icazələri özləri də digər bazar subyektlərinə sata bilərlər. Bu yolla təsərrüfat subyektləri daha çox iqtisadi gəlir əldə etmək üçün daha az karbon emissiya edilməsində maraqlı olurlar.

Bu sahədə ən qabaqcıl nümunələrdən biri Avropa İttifaqının (bundan sonra - Aİ) emissiya ticarəti sistemidir. Bu sistemin tətbiqinə 2005-ci ildən başlanılmış və hazırda Aİ-də emissiya olunan istixana qazlarının təqribən 40 faizini əhatə edir [9]. Bu sistemin tənzimlənməsinin hüquqi əsası qismində Aİ-nin “İttifaq daxilində istixana qazlarının emissiyası üzrə icazə ticarəti sisteminin yaradılması və 96/61/EC nömrəli Direktivin dəyişdirilməsi haqqında” 2003-cü il 13 oktyabr tarixli 2003/87/EC nömrəli Direktivi çıxış edir. Aİ-nin emissiya ticarəti sistemi çərçivəsində ilk növbədə il ərzində emissiyasına yol verilən istixana qazlarının həddi müəyyən edilir. Daha sonra bu hədd çərçivəsində hər biri bir ton karbon qazının (CO₂) emissiyasına yol verən icazələr müəyyən edilir və həmin icazələr hərrac (bəzi hallarda ödənişsiz) vasitəsilə təsərrüfat subyektlərinə satılır. İcazəni əldə etmiş şirkətlər həmin icazə ilə müəyyən edilmiş həcmdə karbon emissiya etmək hüququ qazanırlar. Bu zaman şirkətlər tərəfindən davamlı olaraq monitorinqlərin aparılması və hesabatlar verilməsi tələb olunur. Təsərrüfat subyektləri isə bu icazələri digər təsərrüfat subyektlərinə sata, yaxud digər subyektlərdən icazələr ala bilərlər. Lakin Aİ-nin iqlim hədəfləri çərçivəsində emissiyasına yol verilən istixana qazlarının həddi getdikcə azaldılır. Bu isə təsərrüfat subyektlərini

atmosferə daha az karbon emissiya edən iqtisadi metodlara keçid etməyə vadar edir.

Karbon qiymətqoyma mexanizmlərindən biri kimi emissiya ticarəti sistemləri dünya üzrə daha çox yüksək gəlirli dövlətlərdə yayılmışdır [10, s. 29]. Bu isə emissiya ticarəti sistemlərinin tətbiqinin daha mürəkkəb xarakter daşması ilə bağlıdır. Dünya Bankının 2024-cü il üzrə məlumatına əsasən dünya üzrə 36 emissiya ticarəti sisteminə qarşı 39 karbon vergitutma mexanizmi mövcuddur [8, s. 18].

Karbon vergiləri ətraf mühitə emissiya olunan karbon qazının üzərinə xüsusi rüsumun tətbiq edilməsinə əsaslanır. Bu yolla dövlətlər karbohidrogen ehtiyatlarından (neft və s.) istifadəni iqtisadi cəhətdən daha baha etməklə təsərrüfat subyektlərini alternativ enerji mənbələrindən istifadəyə təşviq edir və ətraf mühitə karbon emissiyasını azaltmağa çalışırlar. Karbon vergilərinin tətbiqi bir çox hallarda enerji qiymətlərinin artması ilə iqtisadi fəaliyyətə zərər vurma riski yarsa da, eyni zamanda təsərrüfat subyektlərini enerji effektivliyi və enerji səmərəliliyinə təşviq edir [11, s. 93].

Karbon vergiləri sahəsində İsveç Krallığının təcrübəsi bu mexanizmləri ilkin tətbiq etmiş dövlətlərdən biri kimi xüsusi önəm daşıyır. Belə ki, İsveçdə karbon vergilərinin tətbiqinə 1991-ci ildən başlanılmış, vergitutmanın ümumi səviyyəsinin həddən artıq artırılmaması üçün digər vergilərə münasibətdə müəyyən nizamlamalar aparılmış və tətbiq edilən karbon vergilərinin dərəcəsi zamanla artırılmışdır [12, s. 63-65]. Bu dövrdən etibarən bir çox dövlətlər karbon vergilərini öz milli qanunvericiliklərinə daxil etməyə başlamışlardır.

Hər iki karbon qiymətqoyma mexanizminin əsasında atmosferə emissiya olunan istixana qazlarının üzərinə müəyyən qiymətin qoyulması ilə karbon qazının buraxılmasının iqtisadi cəhətdən daha baha edilməsi və bununla da təsərrüfat subyektlərini az karbon emissiya

etməyə yönləndirmək durur. Bu baxımdan, ümumi məqsəd və əsaslarına görə hər iki mexanizm oxşarlıq təşkil edir. Fərqlilik isə tətbiqi üsulları ilə bağlıdır.

Göründüyü kimi, emissiya ticarəti sisteminin tətbiqi karbon vergilərinə nisbətən daha sadə prosedurdur. Belə ki, karbon vergilərinin tətbiqi sadəcə müvafiq vergitutma elementlərinin müəyyən edilməsi ilə həyata keçirilə bilirsə, emissiya ticarəti sistemlərinin tətbiqi mürəkkəb prosedurun müəyyən edilməsinə əsaslanır. Yəni emissiya ticarəti sistemlərinin tətbiqi üçün emissiyasına icazə verilən karbon həddi müəyyən edilməsi, daha sonra bu əsasda müvafiq icazələr formalaşdırılması, hərrac prosedurları keçirilməsi və s. kimi mürəkkəb prosedurlar müəyyən edilməlidir. Bu səbəbdən, yuxarıda qeyd edildiyi kimi, emissiya ticarəti sistemlərinin tətbiqinin iqtisadi baxımdan daha yüksək gəlirli dövlətlərdə geniş yayılması təsadüf deyil. Bu baxımdan karbon vergiləri tətbiq olunan prosedurların sadəliyi şəffaflıq və stabillik baxımından da xüsusi önəm daşıyır.

Əlavə olaraq, karbon qiymətqoyma mexanizmlərinin tətbiqi zamanı digər vacib məsələlərdən biri qiymətqoyma nəticəsində toplanmış gəlirlərin xərclənmə istiqaməti ilə bağlıdır. Belə ki, bir çox dövlətlərin təcrübəsində karbon vergilərinin və ya emissiya ticarəti sistemlərinin tətbiqinin nəticəsində toplanmış gəlirlərin xərclənməsi yalnız ekoloji məqsədlər üçün həyata keçirilir. Beləliklə, sözügedən mexanizmlər ekoloji layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan qanunvericiliyinin təhlili

İqlim dəyişikliklərinə qarşı mübarizə aparmaq üçün ilk növbədə müvafiq tənzimləyici çərçivənin düzgün müəyyən edilməsi zəruridir. Belə ki, iqlim dəyişikliklərinə qarşı mübarizə aparmaq üçün həyata keçirilən tədbirlərin əsası qanunvericiliklə müəyyən edilir.

Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 39-cu maddəsi hər

kəsin sağlam ətraf mühitdə yaşamaq hüququnu təsbit edir. Həmin maddənin III hissəsinə əsasən *heç kəs ətraf mühitə, təbii ehtiyatlara qanunla müəyyən edilmiş hədlərdən artıq təhlükə törədən və ya zərər vura bilməz*. Bununla yanaşı, həmin maddənin IV hissəsində *dövlətin ekoloji tarazlığın saxlanılmasına, yabanı bitkilərin və vəhşi heyvanların qanunla müəyyən edilmiş növlərinin qorunmasına təminat verməsi* öhdəlik kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə ekoloji hüquq münasibətlərinin tənzimlənməsi üçün bir sıra normativ hüquqi aktlar qəbul edilmiş, müvafiq qanunvericilik çərçivəsi formalaşdırılmışdır.

Ətraf mühitin mühafizəsinin hüquqi, iqtisadi və sosial əsasları “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 1999-cu il 8 iyun tarixli 678-IQ nömrəli Qanunu ilə tənzimlənir. Həmin Qanunun V fəslə ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində iqtisadi tənzimləməyə həsr edilmişdir. Həmin Qanunun 24-cü maddəsinin 1-ci hissəsinə əsasən *ətraf mühitin çirkləndirilməsinə, tullantıların yerləşdirilməsinə, habelə təbii resurslardan istifadəyə görə ödənişlər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada və məbləğdə təbiətdən istifadəçi olan müəssisələrdən, təşkilatlardan və vətəndaşlardan alınır*.

Ətraf mühitin çirkləndirilməsinə görə ödənişlərin müəyyən edilməsi isə “Ətraf mühitin çirkləndirilməsinə görə ödənişlərin tətbiqi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1992-ci il 3 mart tarixli 122 nömrəli Qərarı ilə tənzimlənir. Qeyd etmək lazımdır ki, sözügedən Qərara Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 17 avqust tarixli 308 nömrəli Qərarı ilə müvafiq dəyişikliklər edilmiş və “Atmosfer havasına çirkləndirici maddələrin atılmasına görə ödəniş normativləri” təsdiq edilmişdir. Həmin normativlərə əsasən atmosfer havasına 1 ton karbohidrogenlərin atılmasına görə 4.95 manat ödəniş müəyyən edilmişdir. Bununla yanaşı, karbon (II) oksidin (*dəm qazı, yəni CO*) atmosfərə

buraxılmasına görə 1.98 manat ödəniş müəyyən edilmişdir. Lakin sözügedən normativlərdə karbon dioksidin (*yəni CO₂*) emissiyasına görə xüsusi tənzimləmə müəyyən edilməmişdir.

Azərbaycan Respublikasında vergitutmanın əsasları isə Azərbaycan Respublikasının 11 iyul 2000-ci il tarixli 905-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi ilə tənzimlənir. Vergi Məcəlləsinin 4-cü, 6-cı, 7-ci və 8-ci Azərbaycanın vergi sistemini və müəyyən edilmiş vergiləri tənzimləyir. Lakin sözügedən maddələr ölkədə karbon vergilərinin tətbiqi üçün hüquqi əsasları müəyyən etmir. Eləcə də Vergi Məcəlləsinin 4.6-cı maddəsinə əsasən *bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmayan vergilərin müəyyən edilməsinə yol verilmir*.

Bərpa olunan enerji mənbələrindən elektrik enerjisi istehsalının təşviq edilməsi məqsədilə “Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 31 may tarixli 339-VIQ nömrəli Qanunu qəbul edilmişdir. Həmin Qanun çərçivəsində bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə dəstəklə bağlı bir sıra müddəalar təsbit edilmişdir.

Eyni zamanda İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti tərəfindən verilən xəbərlərə əsasən karbon qiymətqoyma mexanizmlərinin diqqət mərkəzində olduğu, habelə 2024-cü ilin sentyabr ayında Bakıda məhz bu məsələyə həsr olunan beynəlxalq konfransın keçirildiyini qeyd etmək xüsusilə əhəmiyyətlidir [3].

Qeyd olunanlarla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli 2469 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”də beş prioritetdən biri kimi təmiz ətraf mühit və “yaşıl artım” ölkəsi müəyyən edilmişdir. Məhz sözügedən prioritet istixana qazlarının emissiyalarının azaldılması və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə keçidlə

bağlı hədəf müddəaları müəyyən edir. Həmin prioritet çərçivəsində isə iki əsas məqsəd müəyyən edilir: *yüksək keyfiyyətli ekoloji mühit və yaşıl enerji məkanı*. Hər iki məqsədə nail olmaq üçün qanunvericiliyin davamlı təkmilləşdirilməsini təmin etmək zəruridir.

Həmçinin “Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” elan edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 25 dekabr tarixli 4233 nömrəli Sərəncamı bu sahədə xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Həmin Sərəncamda *Azərbaycanın baza ili (yəni 1990-cı il) ilə müqayisədə 2030-cu ilə qədər istilik effekti yaradan qazların emissiyalarının 35 faiz, 2050-ci ilə qədər isə 40 faiz azaldılmasını hədəf kimi* müəyyən etdiyi qeyd edilmiş və 2024-cü il “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” elan edilmişdir.

Əlavə olaraq, Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi məlumatlarına əsasən 2019-cu ildə istixana qazlarının ümumi illik emissiyaları 2010-cu ilə müqayisədə 17,6 faiz, 2018-ci ilə müqayisədə isə 0,9 faiz artaraq 54,1 milyon ton təşkil etmişdir [1, s. 180]. Eyni zamanda, rəsmi məlumatlara əsasən, 2022-ci il üzrə istixana qazlarının illik emissiyası 59.1 milyon ton olmuşdur [2]. Bütün bunlar istixana qazlarının emissiyasının azaldılması üçün qanunvericilik səviyyəsində yeni addımların atılmasını şərtləndirir.

Nəticə

Yuxarıda qeyd olunanların təhlili onu göstərir ki, ötən əsrin sonlarından etibarən dövlətlər ətraf

mühitə karbon emissiyalarını azaltmaq üçün karbon qiymətqoyma mexanizmlərinin tətbiqinə başlamışlar. Bu mexanizmlərin içərisində karbon vergiləri tətbiqi prosedurlarının sadəliyi ilə seçilir. Bu səbəbdən iqtisadi baxımdan orta və az gəlirli dövlətlər üçün tətbiqi daha əlverişli olan karbon qiymətqoyma üsuludur.

Ölkəmizdə mövcud hüquqi çərçivənin təhlili onu deməyə əsas verir ki, istixana qazlarının emissiyasının azaldılması üçün strateji hədəflər müəyyən edilmişdir. Lakin hazırda qanunvericilik səviyyəsində bir sıra ödəmələr nəzərdə tutulsa da, karbon emissiyalarına münasibətdə xüsusi tənzimləmə müəyyən edilməmişdir. Eyni zamanda, rəsmi dövlət orqanlarının (qurumlarının) açıqlamaları karbon qiymətqoyma mexanizmlərinin ölkəmizdə tətbiqinin diqqət mərkəzində olduğunu göstərir.

Qeyd olunanlar, karbon qiymətqoyma mexanizmlərinin ölkəmizdə tətbiqi ekoloji strateji məqsədlərə nail olunmasında töhfə verə bilər. Bu mexanizmlərdən karbon vergilərinin tətbiqi prosedur sadəliyi baxımından daha ağılabandır. Beləliklə, ətraf mühitin mühafizəsi və vergi sahəsində müvafiq qanunvericilik aktlarına müvafiq əlavə və dəyişikliklərin edilməsi təklif edilə bilər. Bu zaman vergitutmanın ümumi həcmi artırılmaması məqsədilə digər vergilərin dərəcələrinə yenidən baxıla bilər. Həmçinin karbon vergilərinin tətbiqi nəticəsində əldə olunan vəsait ekoloji əhəmiyyəti layihələrin dəstəklənməsi istiqamətində töhfə verə bilər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. (2021). Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri: [Elektron resurs]/URL: <https://sdg.azstat.gov.az/uploads/pages/full-material-az-638062025960505576.pdf>
2. Azərbaycan Respublikasının Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri üzrə Milli Məlumatlandırma Portalı. Göstərici 13.2.2. İstixana qazlarının ümumi illik emissiyaları: [Elektron resurs]/URL: <https://sdg.azstat.gov.az/az/indicators/977/istixana-qazlarinin-umumi-illik-emissiyalari>
3. İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti. (n.d.). Karbon qiymətqoyma məsələləri diqqət mərkəzindədir. Götürülmüşdür 13 mart 2025-ci il tarixində: [Elektron resurs]/URL: <https://www.taxes.gov.az/az/post/3553>
4. Məmmədov Q.Ş. (2021). Azərbaycanda Ekoloji Problemlərin Kəskinləşməsinin Ümumi Vəziyyəti. 18-23: [Elektron resurs]/URL: https://www.researchgate.net/profile/Fidan-Qurbanova/publication/360619943_Muasir_cmiiyytd_eko

loji_problemlr_v_onlarin_hlli_yollari/links/628210f53a23744a728477a6/Mucasir-cmiyytd-ekoloji-problemlr-v-onlarin-hlli-yollari.pdf#page=78

5. OECD. (2022). OECD work in support of a sustainable ocean. OECD Publishing, Paris: [Electronic resource] / URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/ocean/2022-OECD-work-in-support-of-a-sustainable-ocean.pdf/_jcr_content/renditions/original./2022-OECD-work-in-support-of-a-sustainable-ocean.pdf

6. Zou, Y. et al. (2020), "Using CESM-RESFire to understand climate-fire-ecosystem interactions and the implications for decadal climate variability", Atmospheric Chemistry and Physics, Vol. 20/2, pp. 995-1020, DOI: <https://doi.org/10.5194/acp-20-995-2020>.

7. OECD. (2024). Policy instruments for the environment. Better policies for better lives: [Electronic resource] / URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/data/datasets/pine-database/policy-instruments-for-environment-tax-database-brochure-2024.pdf>

8. World Bank. (2024). State and Trends of Carbon Pricing 2024. Washington, DC: World Bank. DOI: 10.1596/978-1-4648-2127-1. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO.

9. European Commission. (n.d.). About the EU ETS. European Union. Retrieved March 11, 2025: [Electronic resource] / URL: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/about-eu-ets_en

10. World Bank. (2023). State and Trends of Carbon Pricing 2023. Washington, DC: World Bank. doi: 10.1596/978-1-4648-2006-9. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO.

11. International Monetary Fund. (2020). World Economic Outlook: A Long and Difficult Ascent. Washington, DC, October: [Electronic resource] / URL: <https://doi.org/10.5089/9781513556055.081>

12. Sterner, T. (2020). The carbon tax in Sweden. Standing up for a Sustainable World, 59: [Electronic resource] / URL: <https://www.elgaronline.com/downloadpdf/edcollbook-oa/edcoll/9781800371774/9781800371774.pdf#page=93>

Алимусаев Эмин Назим оглы

ЦЕНООБРАЗОВАНИЕ НА ВЫБРОСЫ УГЛЕКИСЛОГО ГАЗА ДЛЯ «ЗЕЛЕННОГО» МИРА: ПЕРСПЕКТИВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

РЕЗЮМЕ

Изменение климата - одна из самых острых экологических проблем, угрожающих зеленому миру. Наиболее эффективным способом предотвращения изменения климата является сокращение выбросов углерода или других парниковых газов в атмосферу. В связи с этим в последние несколько десятилетий ведущие страны начали разрабатывать стратегии по сокращению выбросов углерода, создавать новые концепции и совершенствовать свою законодательную базу в этом направлении. Одной из таких концепций является углеродное ценообразование. Страны используют механизмы углеродного цена для повышения цены на выбросы углерода или других парниковых газов и стимулирования предприятий к переходу на возобновляемые источники энергии. В Азербайджане, наряду с экономическим развитием, был принят ряд мер по сокращению выбросов парниковых газов и стимулированию использования возобновляемых источников энергии, более того, одним из национальных приоритетов на 2030 год определена «страна чистой окружающей среды и «зеленого развития»». Однако законодательная база Азербайджана не содержит каких-либо положений о ценообразовании на выбросы углерода. Данная статья посвящена потенциальным способам добавления концепции углеродного цена в законодательную базу Азербайджанской Республики.

Alimusayev Emin Nazim

**CARBON PRICING FOR THE GREEN WORLD: PERSPECTIVES
ON THE IMPROVEMENT OF LEGISLATION**

SUMMARY

Climate change is one of the most critical environmental problems that threatens the green world. The most efficient way to prevent the climate change is to reduce the emission of carbon or other greenhouse gasses to the atmosphere. In this regard, since the last few decades, leading countries started to create strategies to reduce carbon emissions, created new concepts and refined their legislative framework in this direction. One of the such concepts is carbon pricing. Countries use carbon pricing mechanisms to increase the price of emission of carbon or other greenhouse gasses and encourage businesses to switch to renewable energy sources. In Azerbaijan, alongside with the economic development, several measures have been taken to reduce the emission of greenhouse gasses and promote the use of renewable energy sources, moreover, one of the national priorities for 2030 is determined as “clean environment and “green development” country”. However, the legislative framework of Azerbaijan, does not include any clauses for carbon pricing. The article focuses on the potential ways to add the concept of carbon pricing to the legislative framework of the Republic of Azerbaijan.

Redaksiyaya daxilolma tarixi: 13.03.2025

Təkrar işlənməyə göndərilmə tarixi: 17.03.2025

Çapa qəbul olunma tarixi: 18.03.2025